

18. 10. 2011

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Právní regulace přeměn obchodních společností a družstev na prahu nové éry

S účinností od 1. července 2008 je právní úprava přeměn obchodních společností a družstev v České republice obsažena v samostatném zákoně č. [125/2008](#) Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev. Přijetí tohoto zákona, jenž upravuje otázky týkající se fúzí, rozdělení, převodů jmění na společníka a změn právní formy společností a družstev, mělo za cíl především zpřehlednit a v určitém ohledu i zjednodušit do té doby nepřehlednou a poměrně složitou právní úpravu obsaženou v obchodním zákoníku. Tento cíl se sice podařilo do jisté míry splnit, nicméně i zákon o přeměnách obchodních společností a družstev se potýká s celou řadou výkladových problémů a nejasností a některá jeho ustanovení leckdy působí nemalé aplikační potíže.

WEINHOLD LEGAL

S ohledem na tyto skutečnosti a rovněž ve snaze promítnout do české právní úpravy některé další aspekty evropské právní úpravy přeměn společností, které souvisejí s volným pohybem a svobodou usazování v rámci Evropské Unie, byl vládou České republiky dne 25. května 2011 předložen do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky návrh novely zákona o přeměnách obchodních společností a družstev, která přináší nejrozsáhlejší změny tohoto zákona od jeho přijetí v roce 2008. Poslanecká sněmovna tento návrh schválila dne 27. září 2011. V následujících odstavcích se detailněji zaměříme na vybrané okruhy navrhovaných změn, které považujeme z praktického hlediska za nejvýznamnější.

Rozhodný den přeměny

Jako velice problematická se ukazuje, zejména ve vztahu k přeshraničním přeměnám, dosavadní koncepce tzv. rozhodného dne, tj. okamžiku, od něhož se jednání zanikající obchodní společnosti považuje z účetního hlediska za jednání uskutečněné na účet nástupnické obchodní společnosti. Ze současného znění zákona vyplývá, že rozhodný den musí předcházet dni konání valné hromady, která přeměnu schvaluje, jelikož na této valné hromadě musí dojít ke schválení konečné účetní závěrky (vyhotovené ke dni předcházejícímu rozhodnému dni) a zahajovací rozvahy nástupnické společnosti, která se vždy vyhotovuje k rozhodnému dni přeměny. V zahraničních právních předpisech však bývá rozhodný den často chápán jinak a často se vztahuje k jinému okamžiku.

Novela v tomto ohledu zakotvuje flexibilnější možnosti nastavení rozhodného dne. Nově bude možné stanovit jako rozhodný den přeměny jakýkoli den, ať už tento den bude předcházet nebo následovat po dni vyhotovení projektu přeměny nebo schválení přeměny valnými hromadami zúčastněných společností, nejpозději jim však musí být den zápisu přeměny do obchodního rejstříku. Z těchto důvodů odpadá povinnost uvádět v projektu přeměny strukturu, v jaké nástupnická společnost přebírá jednotlivé složky vlastního a cizího kapitálu zanikající společnosti, jež nejsou závazkem (tyto skutečnosti budou nově uvedeny v příloze k zahajovací rozvaze nástupnické společnosti), a rovněž

povinnost schvalovat konečné účetní závěrky a zahajovací rozvahy zúčastněných společností na valných hromadách v případě, že tyto budou vyhotoveny teprve až po vyhotovení projektu fúze.

Tato úprava umožní odstranit přípravu dvou účetních závěrek, pokud se k realizaci přeměny přistoupí až po sestavení řádné účetní závěrky a zúčastněné společnosti chtějí rozhodný den položit na první den standardního účetního období, což je běžnou praxí v případě většiny přeměn.

Novela rovněž umožňuje společníkům zúčastněných společností udělit souhlas s tím, aby se nezpracovávaly mezitímní účetní závěrky v případech, kdy zákon jejich vyhotovení požaduje.

Přeshraniční přeměny

Zákon o přeměnách obchodních společností ve stávajícím znění poměrně detailně upravuje otázky spojené s procesem přeshraniční fúze, obecná úprava přeshraničních přeměn (včetně např. přeshraničního rozdělení nebo přeshraničního přemístění sídla) však v zákoně dosud chybí[1]. Absence této právní úpravy může vést k důvodným obavám o rozporu s právem Evropské unie, zejména s usazovací svobodou, což ostatně dokládá i judikatura Evropského soudního dvora a zahraniční odborná literatura.

V tomto ohledu tedy novela obsahuje jednak obecnou úpravu přeshraničních přeměn a dále stanoví specifická pravidla u jednotlivých druhů přeshraničních přeměn, a to včetně pravidel jak pro přemístění sídla společností z jiných členských států do České republiky spojeného se změnou právní formy na formu uznávanou českým právním řádem, tak i přemístění sídla české společnosti nebo družstva do jiného členského státu.

Nejednotná terminologie zákona

Je častým jevem, že stávající zákon o přeměnách obchodních společností a družstev používá pojem, který v tomto zákoně není definován, avšak je definován např. v obchodním zákoníku. Jako příklad lze uvést pojmy „jmění“, „podnikatel“ nebo „zveřejnění“. V těchto ale i dalších případech se pak nabízí otázka, zda lze použít definici z obchodního zákoníku, respektive zda lze obchodní zákoník na přeměny aplikovat subsidiárně. Vzhledem ke skutečnosti, že úprava přeměn byla z obchodního zákoníku vyňata (s výjimkou některých otázek týkajících se zápisu přeměn do obchodního rejstříku), nelze k tomuto závěru jednoznačně dospět. Dalším terminologickým nešvarem současného znění zákona je používání různých pojmů pro označení stejné skutečnosti. Příkladem je časté zaměňování pojmu „jmění“ a „čistý obchodní majetek“. Tyto nedostatky se snaží novela eliminovat zavedením vlastních definic pojmů v zákoně používaných a jejich důsledným používáním v případech, kdy se vztahují ke stejné skutečnosti.

Neexistence právní úpravy některých procesů

Při realizaci přeměny se často vyskytnou některé situace, na které stávající právní úprava nepamatuje, a není tak zcela zřejmé, jak je řešit. V takovém případě je nezbytné pomoci si rozšiřujícím výkladem zákona, avšak v zájmu zachování právní jistoty je mnohem vhodnější tyto nedostatky odstranit přímo novelou zákona. Neexistence jednoznačné právní úpravy může vést k soudním zásahům do procesu přeměny, jejichž důsledkem může být až neplatnost přeměny, která v konkrétním případě může mít značné ekonomické důsledky pro subjekty, které procesem přeměny prochází.

Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev například dosud neřešil otázku týkající se přechodu zástavního práva k obchodním podílům nebo akciím v případě fúze sloučením, při které se cenné papíry či obchodní podíly zanikající společnosti nevyměňují, třeba z důvodu, že společníci této

společnosti se ve stejném rozsahu podílejí již na nástupnické společnosti. Napříště bude v takovém případě zástavní právo přecházet na obchodní podíly nebo akcie zástavního dlužníka, které tento již drží v nástupnické společnosti. Pokud se zástavní dlužník dosud nepodílí na nástupnické společnosti, má pro tento případ zástavní věřitel právo požadovat poskytnutí dostatečné jistoty. Jestliže by nedošlo k dohodě, pak se použije obecné pravidlo o zajištění věřitelů při přeměnách stanovené v § 35 odst. 2 zákona o přeměnách. V případě plurality zástavních práv více zástavních věřitelů na jednom obchodním podílu, kterou již nyní zákon výslovně připouští, se dle navrhovaného znění novely v případě realizace zástavního práva tito zástavní věřitelé uspokojí poměrně tak, jako kdyby k přeměně nedošlo.

Jevem, ke kterému v praxi často dochází, je i změna společníků v období od zveřejnění projektu přeměny do zápisu přeměny do obchodního rejstříku. Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev však neupravuje způsob, jak se s takovou situací vypořádat. Je pak otázkou, zda je takovou změnu třeba považovat za změnu projektu. Pokud tento závěr, který lze vyvodit z výslovné úpravy zákona, přijmeme, celý proces přeměny se nastalou situací zkomplikuje a vrátí se na počátek. Novela proto výslovně zakotvuje skutečnost, že změna v osobě společníka se nepovažuje za změnu projektu přeměny, nicméně osoby zúčastněné na přeměně budou povinny tuto změnu oznámit, jakmile se o ni dozví, a to stejným způsobem, jakým byl publikován projekt přeměny.

Novela také výslovně zakotvuje skutečnost, že pokud v důsledku přeměny dochází ke změně společenské smlouvy, zakladatelské listiny nebo stanov zúčastněné společnosti, nastávají právní účinky této změny dnem zápisu přeměny do obchodního rejstříku a není potřeba zvlášť schvalovat tyto změny na valné hromadě dle obecných ustanovení obchodního zákoníku o změnách těchto dokumentů.

Další změny stávajících institutů

Novela klade zvýšené požadavky na obsah notářských zápisů o schválení přeměny. Ty budou muset napříště obsahovat rovněž prohlášení notáře, že projekt přeměny je v souladu se zvláštními právními předpisy a zakladatelským dokumentem dotyčné osoby zúčastněné na přeměně.

Významnou praktickou změnou, kterou novela zákona o přeměnách obchodních společností a družstev přináší, je rovněž možnost namísto zveřejňování projektu přeměny a jiných zákonem stanovených skutečností ve sbírce listin obchodního rejstříku, resp. v Obchodním věstníku zajistit jejich publikaci v elektronické formě, a to prostřednictvím internetových stránek zúčastněných společností. Přes tuto nespornou výhodu však i nadále bude mít společnost zúčastněná na přeměně povinnost zveřejnit v Obchodním věstníku odkaz na internetovou stránku, na které je uveřejněn projekt přeměny, a datum jeho uveřejnění na této internetové stránce. Také, pokud by byl v zákonem stanovené lhůtě určené pro zveřejnění požadovaných skutečností přerušen přístup na internetovou stránku společnosti po dobu delší než 24 hodin, bude tato společnost i nadále povinna uložit projekt přeměny do sbírky listin a zveřejnit další zákonem požadované informace v Obchodním věstníku.

Nabytí účinnosti novely

Dle původního návrhu měla novela zákona o přeměnách nabýt účinnosti dnem 1. července 2011. S ohledem na skutečnost, že novela do dnešního dne neprošla celým legislativním procesem, byl jako datum nabytí její účinnosti v rámci pozměňovacích návrhů v Poslanecké sněmovně nově navržen 1. leden 2012.

Martin Špička

[WEINHOLD LEGAL, v. o. s.](#)

Charles Square Center
Karlovo náměstí 10
120 00 Praha 2

Tel: +420 225 335 333

Fax: +420 225 335 444

e-mail: wl@weinholdlegal.com

-----
[1] Přeshraniční rozdělení je dosud upraveno pouze v přílohách vyhlášky č. [250/2005](#) Sb. Taková úprava je však zcela nedostačující.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)